

Οι χρήστες ως δημιουργοί βιβλιοθηκών – Συνέντευξη με την Annette Klein

Όπως και άλλες επιστημονικές βιβλιοθήκες, η πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη του Μάνχαϊμ έχει θέσει από το 2010 υπό δοκιμή έναν τρόπο αγοράς, κατά τον οποίο καθοριστικό ρόλο παίζει ο χρήστης. Η Δρ. Annette Klein, διευθύντρια του τμήματος επεξεργασίας μέσων, αναλύει τις ευκαιρίες της «Patron Driven Acquisition» (PDA).

Κυρία Klein τί είναι ακριβώς η «Patron Driven Acquisition», η αγορά βάσει των αναγκών των πελατών;

Με τον όρο «Patron Driven Acquisition» νοούνται μοντέλα, στα οποία οι βιβλιοθήκες θέτουν στη διάθεση των χρηστών τους μέσα, τα οποία δεν έχουν αγοραστεί εκ των προτέρων από τη βιβλιοθήκη, αλλά η αγορά των οποίων υλοποιείται με βάση την πραγματική χρήση με συγκεκριμένα κριτήρια. Σήμερα, η «Patron Driven Acquisition» εφαρμόζεται ως επί το πλείστον για την κατηγορία των ηλεκτρονικών βιβλίων. Υπάρχουν, ωστόσο, αντίστοιχα μοντέλα και για έντυπα βιβλία.

Καθοριστικός παράγοντας η εκτεταμένη χρήση

Πώς λειτουργεί ακριβώς η διαδικασία αγοράς μέσω του χρήστη;

Η διαδικασία αγοράς διαφέρει ανά πάροχο. Στα συνηθισμένα σημερινά μοντέλα PDA, η βιβλιοθήκη έχει τη δυνατότητα να επιλέξει από το συνολικό απόθεμα των διαθέσιμων ηλεκτρονικών βιβλίων ένα σχετικό κομμάτι με τη βοήθεια ενός προφίλ αγοράς. Οι επιθυμητοί τίτλοι τίθενται στη διάθεση των χρηστών της βιβλιοθήκης μέσω της πλατφόρμας συγκέντρωσης, και τα στοιχεία των τίτλων συμπεριλαμβάνονται στον online κατάλογο της βιβλιοθήκης.

Στη συνέχεια, εάν ο χρήστης βρει ένα ηλεκτρονικό βιβλίο PDA στον κατάλογο, αυτό εμφανίζεται στο χρήστη ως ένα συνηθισμένο ηλεκτρονικό βιβλίο που περιλαμβάνεται στο απόθεμα της βιβλιοθήκης. Μέσω του συνδέσμου που περιέχεται στα στοιχεία των τίτλων, ο χρήστης μεταβαίνει στην πλατφόρμα των παρόχων και εκεί έχει κατ' αρχήν τη δυνατότητα να δει δωρεάν την περίληψη του τίτλου που δεν έχει αγοραστεί ακόμα.

Η πλήρης πρόσβαση, για την οποία απαιτείται η αγορά του τίτλου, πραγματοποιείται σε περίπτωση εκτεταμένης χρήσης, η οποία ορίζεται διαφορετικά, ανάλογα με την εκάστοτε πλατφόρμα: όπως για παράδειγμα, από τη συχνή χρήση του ίδιου τίτλου, από την πρόσβαση εντός μιας συγκεκριμένης χρονικής προθεσμίας ή από την αντιγραφή, την εκτύπωση και το download.

Προσωρινή αγορά

Και ύστερα η βιβλιοθήκη αγοράζει αυτόματα τον τίτλο;

Η βιβλιοθήκη μπορεί να καθορίσει εάν ο τίτλος θα πρέπει να αγοραστεί ήδη από την πρώτη διαρκώς πιο εκτεταμένη χρήση ή εάν η πρόσβαση θα παρασχεθεί αρχικά με τη μορφή ενός χρονικά περιορισμένου προσωπικού δανεισμού.

Υπάρχουν, επίσης, άλλα μοντέλα PDA, τα οποία αυτή τη στιγμή βρίσκονται ακόμα σε εξέλιξη. Σε αυτά, η βιβλιοθήκη θα έχει τη δυνατότητα να εξασφαλίζει στους χρήστες της ελεύθερη πρόσβαση σε επιλεγμένα πακέτα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, για παράδειγμα για ένα χρόνο, τα οποία θα αγοράζει σε προκαθορισμένη, σταθερή τιμή. Μετά τη λήξη αυτής της χρονικής περιόδου, η βιβλιοθήκη θα έχει τη δυνατότητα να αποφασίσει με βάση τις στατιστικές χρήσης, ποιος από τους προσφερόμενους τίτλους θα πρέπει να συμπεριληφθεί στα αποθέματά της.

Αναζήτηση σαφών κριτηρίων

Σε ποιες απαιτήσεις πρέπει να αντεπεξέρχονται τα μοντέλα PDA;

Οι νέες κυκλοφορίες θα πρέπει απαραίτητως να καθίστανται άμεσα, χωρίς καθυστέρηση, διαθέσιμες για PDA. Δυστυχώς, αυτό δε συμβαίνει συχνά σήμερα, γεγονός που αποτελεί μεγάλο μειονέκτημα και το οποίο θα πρέπει να επιλυθεί άμεσα από τους παρόχους.

Μία ακόμα απαίτηση είναι οι δίκαιες προϋποθέσεις για τα κριτήρια, τα οποία καθορίζουν μία αγορά. Θα πρέπει να είναι διαμορφωμένα κατά τέτοιο τρόπο, ώστε οι βιβλιοθήκες να μη χρειάζεται να αγοράσουν σχεδόν κανένα βιβλίο από αυτά, η περίληψη των οποίων απλά αναγνώστηκε από κάποιους χρήστες, προκειμένου να εξακριβώσουν, εάν σχετίζονται εν τέλει με ένα συγκεκριμένο ερώτημα. Η καταλληλότητα των προϋποθέσεων που ισχύουν σήμερα, θα πρέπει να εξεταστεί ενδελεχέστερα.

Επιπλέον, οι βιβλιοθήκες και οι χρήστες τους, επιθυμούν την κατάργηση των περιορισμών χρήσης που επιβάλλονται από τη διαχείριση ψηφιακών δικαιωμάτων. Από την πλευρά των χρηστών, δριμεία κριτική ασκείται στον περιορισμό της διαθεσιμότητας των downloads, τα οποία σήμερα ως επί το πλείστον καθίστανται ανενεργά ύστερα από κάποιο χρονικό διάστημα και δεν υφίσταται δυνατότητα ανάκλησής τους πλέον.

Δημιουργία της ιδανικής συλλογής;

Ο θεματικός βιβλιοθηκονόμος χάνει σε μία βιβλιοθήκη με PDA το δικαίωμα ύπαρξής του;

Δεν το βλέπω έτσι. Η δυνατότητα δημιουργίας μιας σχεδόν ιδανικής συλλογής αποτελεί ακόμα και για έναν θεματικό βιβλιοθηκονόμο μία προκλητική νέα επιλογή. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να καθίσταται διαθέσιμο προς αγορά ένα οποιοδήποτε βιβλίο: εάν κάποιος το επιθυμεί, μπορεί να διαμορφώσει τα προφίλ PDA με πολύ διαφορετικό τρόπο και να αποφασίσει ξεχωριστά για κάθε μεμονωμένο τίτλο, εάν πρέπει να τεθεί στη διάθεση των χρηστών ή όχι.

Φυσικά, υπάρχει, επίσης, η δυνατότητα μιας πολύ πιο γενναιόδωρης προσέγγισης, κατά την οποία υλοποιείται μία χοντρική προεπιλογή. Η πιο συμφέρουσα και προτιμώμενη επιλογή εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της εκάστοτε βιβλιοθήκης. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, τα περιθώρια είναι μεγαλύτερα και για το λόγο αυτό μπορεί να βελτιωθεί η υποστήριξη του ερευνητικού ενδιαφέροντος σε πολλούς τομείς.

Αποφυγή σπατάλης

Πόσο μεγάλος είναι ο κίνδυνος για τον προϋπολογισμό της βιβλιοθήκης; Εν τέλει δεν είναι εκ των προτέρων γνωστό με ακρίβεια πόσα βιβλία θα αγοραστούν και σε ποιο χρονικό διάστημα.

Αυτό δεν προκαλεί σχεδόν κανένα πρόβλημα σε εμάς: ποτέ δεν έχουμε πλημμυρίσει με αγορές, η εκροή πόρων πραγματοποιείται με σχετικά σταθερό ρυθμό και οι συνολικές δαπάνες κινούνται στα επιδιωκόμενα πλαίσια.

Εξάλλου, υφίσταται η δυνατότητα διαμόρφωσης και χρήσης διαφόρων σημάτων κινδύνου: στον πάροχό μας έχει οριστεί ανώτατο όριο δαπανών, τόσο για τη συνολική προσφορά όσο και για μεμονωμένους προϋπολογισμούς ανά τομέα και την αγορά μεμονωμένων ηλεκτρονικών βιβλίων.

Θα πρέπει, επίσης, να αναφερθεί, ότι μία αγορά PDA δεν συνιστά απαραίτητα πάντοτε την πιο συμφέρουσα οικονομικά δυνατότητα για την αγορά ενός ηλεκτρονικού βιβλίου. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι παραδοσιακοί τρόποι αγοράς είναι στην πραγματικότητα πιο συμφέροντες οικονομικά.

Είναι η PDA ο τρόπος αγοράς του μέλλοντος;

Δεν είναι ο τρόπος αγοράς του μέλλοντος, αλλά είναι σίγουρα ένας από αυτούς

*H Dagmar Giersberg
εργάζεται ως ελεύθερη δημοσιογράφος στη Βόννη.*

Μετάφραση: Καρολίνα Τακτικού

*Copyright: Goethe-Institut e. V., Σύνταξη ηλεκτρονικών μέσων
September 2012*